HALK BİLGİSİ HABERLERİ

İstanbul Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi tarafından çıkarılır aylık mecmua

Yıl: 4 15 Şubat 1935 Sayı : 45

İSTANBUL ARGOSU VE HALK TABİRLERİ

« Argo » ve « tabir » mefhumlarile anlatılan maddelerden İstanbulda kullanılanları bir araya getirerek « İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri » adile bu kez bir bitik çıkardık. Bu bitiğe aldığımız kelime ve tabirler, kulağımızla doğrudan doğruya işiderek topladıklarımızdır. Bunların dışında bizim halk arasında nasılsa rastlamadığımız bir çok kelime ve tabirler vardır ki, bunlar, Halk Bilgisi alanında çalışan bir kaç derleyicinin elile toplanmış ve başka başka yerlerde neşredilmişdir. İleride bitiğimize eklemek üzere bunları basılı oldukları yerlerden alarak şimdilik bu sayfalara geçirmeği kazançlı ve yararlı bulduk. Bundan sonra elde edeceğimiz kelime ve tabirleri de yine bu sayfalarda okuyucularımıza sunmakdan geri durmıyacağız.

Abanmak. Bel bağlamak, sığınmak, güvenmek.

Acur. Cerbezeli.

Açık ayak. Çabuk yürüyüş.

Afici. Halci, numaracı, gösterişci, çaka satıcı.

Ağameki. Arkadaş, omuzdaş, tanıdık, hemşeri.

Ahretlik. Mezarcı.

Akrep. Polis ve inzibat memurları

Alakoy. Ağır ol, yavaş, acele etme, ağır git, yüksekden atma, palavra savurma, davranma, hiddetlenme, yerinde otur.

Alarga. Açıkda durmak, kendini kenara çekmek, sokulmamak.

Aldırma canbaza bak. Görülecek güzel bir manzara var, dikkatli bak, fakat kimseye çakdırma.

Allem kallem etmek. Elden geleni yapmak, kurnazlık etmek.

Altın babası. Zengin, paralı adam

Al voltanı. Yanımdan çekil, buradan açıl, yoluna git.

Anam oğlu. Kardeş, candan arkadaş, komşu çocuğu.

Angurya. Kabak, hıyar gibi adam, eşek, öküz, balkabağı.

Ankadan bahsetmek. Olmıyacak şeyden bahsetmek.

Araba mısın be tekerlek. Yavaş, önüne bak, acelen ne, amma hödükmüşsün.

Arşınlamak. Hızlı yürümek, geniş adımlar atmak.

Asker. Lira, para.

Aşağıdan almak. Gevşek, yavaş davranmak.

Aşiremanto. Aşırıcılık, hırsızlık, yankesicilik, el çabukluğu ile bir şeyi yerinden kaldırmak.
Av. Tuzağa düşen enayi.
Avlanmış. Kandırılmış, aldatılmış, dolandırılmış, polis tarafından yakalanıb posta edilmiş.
Ayağile gelmek. Rızasile, muvafakatile, istiyerek.
Ayaklı kütüpane. Çok bilgili, akıllı, tecrübeli adam.
Ayaz. Fena, bozuk, kesadlık, berbad.
Ayna. Lamba, prujektör, dürbün.
Aynalı. Parlak, güzel, hoş, zarif, faydalı, yolunda, keyfe uygun
Baba. Yaşlı, sakallı, gençleri ve tecrübesizleri koruyan, onların yapdıklarını hoş gören adam.
Babam oğlu. Kardeş, candan arkadaş, çok yakın dost, ahbab
Bacaksız. Kısa boylu, küçük.
Balaban. İyi, hoş, güzel.
Baro. Enayi.
Başı bozulmak. Karısı ölmek.
Başı büyümek. Kibirlenmek, gururlanmak.
Başı sıkılmak. Dara gelmek, parasız kalmak.
Baş kurtarmak. Selâmete çıkmak
Baygın. Âşık, sevdalı, tutgun.
Belâlı. Zorlu, cıvık, sırnaşık.
Betelenmek. Kafa tutmak, kabadayılık etmek.
Bitik. Halsiz, dermansız, mecalsiz, serhoş, parasız.
Bodoslama. Burun.
Borç boğaza çıkmak. Borç çoğalmak.
Boş küp. Bilgisiz, akılsız adam.
Bulaşık. Önüne gelene sataşan, cıvık, sulu.
Burnu gökte. Kibirli, gururlu.
Ciğeri iki para etmez. Değersiz, ehemmiyetsiz, hiç
Cimdallı. Hopba, kıvrak, şen, şakrak, süslü, kayıdsız, terelelli.
Cıvımak. Sulanmak, bulaşmak.
Çakaralmaz. Tabancanın, tüfengin kötüsü.
Çarık. Para cüzdanı, çanta.
Çeneli. Geveze.
Çepellemek. Çalmak, aşırmak.
Çıkılamak. Koğmak, uzaklaşdırmak, yol vermek.
Çürük tahtayâ mıh çakmamak. İşini sağlamak yapmak.
Dayan Karebet ağa. Ver iskambilini, kır kozu, yüklen sayıları
Denyo. Zıpır, kaçık, yarı deli.
Derdini dökmek. Tazallüm ve şikâyet.
Dermakamı zınk. Durmağa mecbur olmak, hareketden kalmak
Dillendirmek. Gizli bir şeyi şuna buna açmak, işi meydana vurmak, sırrı ortaya çıkarmak.
Dilin kemiği yok. Dil her tarafa döner, her türlü söyler.
Dızdızcı. Saf adamlara hemşehri çıkmak suretile dolandırıcılık yapan.
Doktor bay. Kadın, bayan, zevce, aftos, metres.
Düşmek. Bir yere gitmek, misafir olmak, varmak, gelmek.
Duman. Kalabalık, bozuk, fena, esrar.
Dumanı doğru çıksın, Sen neticeye bak.

Ebülpapel. Çok zengin, altın babası.
El değmemek. Vakit bulamamak.
El kol oynamamak. Gönül istememek.
El ucile vermek. Pek az vermek.
Enayi pilakisi. Eşek herif.
Erkete. Geliyor, göründü.
Erketeci. Köşe başlarında ve şurada burada polis ve belediye memuru gözetliyen gözcü.
Esinti. Ara sıra cabadan, bedavadan gelen öte beri.
Evliya böceği. Bit, kehle.
Geç balabana. Aldırma, başka dalgaya bak.
Gedikli. Sabıkalı.
Geyik kırkımında. Gelmiyecek bir zamanda, muhale talik.
Gırlaşmak. Karşılıklı konuşmak, tatlı tatlı muhabbet etmek.
Gır kaynatmak. Bak : Gırlaşmak.
Gözü tepesinde. Önüne bakmaz, dikkatsiz, alâkasız
Gönüller bir olsun. Sevgimizi kaybetmiyelim, birbirimizi sevelim.
Güvercinlik. Dünya.
Güzelleşmek. Aksileşmek, biçimsizlik, sözünü, sohbetini şaşırmak, acayibleşmek.
Ham teklif. Kabul edilmiyecek teklif ve dilek.
Haraza. Gürültü, münakaşa, kavga
Hikmetten dem vurmak. Bilgiclik satmak.
Hındım. Cünbüş, eğlence.
İki analı. İki tarafdan korunan, iki yerden faydalanan.
İki dilli. Munafık.
İki kapılı han. Dünya.
İki yüzlü Bak : İki dilli.
İman tahtası. Göğüs, bağır.
Jandarma. Zevce, refika, nikâhlı kadın, bayan.
Kafa kızmak. Öfkelenmek.
Kalbi geniş. Sabırlı.
Kaldırmak. Bir malı sahibi görmeden almak.
Kaldırımcı. Dolandırıcı, yankesici
Kalemi pürüzlü. Yanlış yazan.
Kaleminden kan damlamak. Bilgili, iyi yazan.
Kalk gidelim etmek. Bak : Kaldırmak.
Kanbur kanbur üstüne. Felâket felâket üstüne.
Kapısı açık. Misafir sever.
Kara çalmak. İftira etmek.
Karşı. Galata ve Beyoğlu cihetleri
Karşı memleketi. Bak: karşı.
Kartoloz. Yaşlı, ihtiyar.
Kasmak. Satmak, elden çıkarmak
Kaşanmak. Su dökmek.
Kâtib. Sözü sohbeti yerinde, okur yazar.
Kavga kaşağı. Kavga çıkaran.
Kazan kaldırmak. Sezdirmek.
Kefalete bağlamak. Sağlama bağlamak, emniyet altına almak.
Keklik. Çabuk yürüyen.
Keşanlı. Keş, ahmak, sarsak.
Kimi davuluna kimi kasnağına. Her biri bir çeşid.
Koca kütük. İhtiyar.
Koparmak. Güçlükle almak.
Koyinta. Kolis
Küllüm. Mantar, dalavere, numara, hokkabazlık.

Kulak kapamak. Dinlemek istememek.

Kulpo. Numara, dalavere, biçimine getirmek, karşısındakinin huyuna göre hareket etmek.

Lâdes. Barışıklık, muhabbet, aşk.

Leş. Bıçak veya tabanca ile öldürülen insan cesedi, serhoşlukdan yere yuvarlanmış adam, sızmış serhoş.

Leva. İçeriye sokmak, koymak, boşaltmak.

Maden. Kokain, eroin.

Makine. Tabanca, revolver.

Mal. Esrar.

Mangır. Para.

Manita. Dalavere, tuzak.

Mantolborike. Bak: maden.

Manzara. Görülmeğe layık sahne, hal, ve sıfat, dikkate değer hadise.

Mariz. Dayak, tokat, sille.

Mazarım. Canım, ciğerim, gözümün nuri, azizim.

Mek. Bak: maden.

Metezori. Zoraki, mecburî, ister istemez.

Misafir, Yankesici.

Mortucu. Mezarcı, ölü yıkayıcı.

Nağme yapmak. Mırın kırın etmek, nazlanmak, numara yapmak.

Numara. Yalan, dolab, hile, gösteriş, madrabazlık.

O çeşitler kırık. Öyle şeyler geçdi, onlar artık bayatladı.

Okşamak. Dayak, tokat, yumruk atmak.

Okumak. Sövüb saymak, küfür etmek, kalaylamak.

Oski. Lira, papel.

Oturtmak. Bıçağı, çakıyı, silleyi, yumruğu, tekmeyi, sopayı, usturayı vücudun tam istenilen yerine indirmek.

Paa. Adam sende, yok canım, olur şey değil.

Palavra. Tulûat kumpanyalarında figüranların yaptığı gürültü.

Paso. Yeter, istemem artık, paydos, nihayet ver.

Pendi kardeşler. Tokat.

Peninda pendi, hayvan oğlu ken di. Alay için söylenir tekerleme.

Piçko. Anası babası, yeri yurdu, işi gücü belirsiz, on beş yaşından aşağı küçük serseri.

Pırrr. Gizlice ve çabucak kaçmak, savuşmak.

Roman. Hikâye, masal, uzun söz, fazla tıraş, sergüşet, acıklı veya gülünç iş, karın doyurmaz lakırdı.

Sana bak. Alay tarzında bana bak.

Sarı. Paralı, para tutan, zengin, müreffeh.

Sekmek. Yürümek, gitmek, uzaklaşmak, aldanmak.

Sermek. Haylazlık, işe kulak vermemek, vazifeye gitmemek, dosluğu unutmak, iş yapmamak.

Sirkof. Hırsızlık.

Sırtlamak. Yüklemek, arkaya almak, sırıklamak.

Soluk genişlemek. Darlıkdan kurtulmak.

Son posta. Cenaze.

Stop. Yeter, sus, kes artık.

Suya sabuna değmeden. Zararsızca.

Şataf. Süs, tuvalet.
Şatafat. Bak: şataf.
Şazeliden. Cabadan, beleşden, lüpden, bedavadan.
Şıp diyen. Çabucak, hemen, gözaçıp kapayıncaya kadar.
Şıpşak. Bak: şıp diyen.
Şıpavak. Bak: şıb diyen.
Şorlo. Hoş, güzel, nefis.
Şuvey şuvey. Yavaş yavaş, ağır ağır.
Taş. Para.
Temizlemek. Öldürmek, ortadan kaldırmak.
Tereyağı. Antika, acayib, dalavereci, madrabaz.
Tırmaklamak. Birisini sızdırmak, soymak.
Tozutmak. Fazla saçmalamak, sapıtmak, oynatmak.
Türkü. Yalvarış.
Tünel geçmek. Dalgınlık, dalga geçmek.
Tufacı. Hırsız, yankesici.
Voyvo. Alay için kullanılır.
Yallah etmek. Saldırmak, atılmak, yapışdırmak, kaçmak, tabanları kaldırmak.
Yalamak. Yanaşmak, bir yere sokulub postu sermek, oturmak, rahata ermek.
Yanaşmak. Sokulmak, sığınmak, korunmak.
Yanpala zeydün. Bir yere girip yan gelmek, işi tenbelliğe, rahata vurub bir yere kurulmak, işsiz güçsüz rahatca oturmak.
Yapınmak. Yemek yemek, karın doyurmak.
Yaratana sığınmak. Son derece hiddetlenmek, önünü ardını düşünmemek.
Yaratmak. Bulmak, ortada olmıyan bir şeyi ne yapıb yapıb meydana çıkarmak.
Yaslanmak. Yardım beklemek, sığınmak, çatmak, balta olmak, açılmak.
Yavan. Parasız, tırıl, fakir, zügürt, hafif, fena, kesadlık, durgunluk.
Yemlik. Yenilmeğe, yutulmağa, aldanmağa, soyulmağa müsaid adam.
Yoğurt yiyeni karışdırma. Onu hesaba katma.
Yolumu var. ? Kabil mi, mümkün mü, hiç öyle şey olur mu ?
Yolu yok. Kabil değil, imkânsız, olmaz.
Yollamak. Rakıyı çekmek, kadehi dikmek.
Yor ağa. Hiyar ağa, abdal herif, enayi, dangalak.
Yüklü. Paralı, zengin, fazla serhoş
Yüklemek. Hesabı, borcu başkasına bırakmak, ödetmek.
Yüklenmek. Başkasına yük olmak, hesabını başkasına ödetmek.
Yüzü yerde. Mütevazî.
Yüzüne bakda sütü öyle sağ. Bundan ne hayır beklersin.
Yular. Köstek, saat kordonu.
Yumuşamak. Hiddeti geçmek, sükûn bulmak.
Yumurtadan sağlam. Çürük, dayanıksız
Zehirlenmiş. Fıkri bozulmuş

Mehmed Halid Bayrı

KURTULUŞ DESTANI

Arkadaşımız bay Sadi Yaverin, mecmuamızın 42 ci sayısında münderic «Âşık Nailî» adlı yazısını okuyucularımız elbet görmüşlerdir. Bu yazıda yaşayışı anlatılan ve şiirlerinden bir kaç örnek verilen Âşık Nailinin uzun bir destanını da yine arkadaşımız Sadi Yaver bu sayımız için göndermiş bulunuyor. Destan, kurtuluş savaşımızla ilişikli olduğu için biz ona «Kurtuluş Destanı» dedik ve o adla sayfalarımıza geçirdik. Sadi Yaver, Anadolu halk edebiyatını yerinde ve yakından tetkik eden ve bir çok halk şairlerinin kıymetli mahsullerini derlemeğe muvaffak olan genç bir fikir yoldaşımızdır. Kendisi halk edebiyatı alanında derlediği eserleri mecmuamızla yaymağı adamışdır. Bunu okuyucularımıza bildirirken yardımından dolayı arkadaşımıza sevincimizi söylemeden geçmek istemiyoruz.

Bin üç yüz otuz sekizde cihadı ekber
Emri mevla sırrı subhanı gördük
On iki pişiva islama rehber
Tarikı âlide erkânı gördük.

Ol melcei ümmet şahı enbiya
Seri şehid şah Hüseyin Kerbela
Ol pençei al aba . . . .
Ebabekir Ömer Osmanı gördük.

Mukaddere razı olur erenler
Sırrı hakkı her eşyada görenler
قل كل من عنداللهی bilenler
Dediler amenna bürhanı gördük.

Dört düvel bizlere eyledi hücum
Mahvımızı arzu ettiler umum
İçimizde vardı bazı kavmı, şum
Anların yüzünden zıyanı gördük.

Anlar tardolundu olduk yekvücut
Yardım etdi bize hazreti mabud
Millî meclisimiz edince kuud
Şadoldu her taraf şadanı gördük.

Dünya kurulalı hiç duyulmayan
Bir takım münkirler oldular tuğyan
Düşmana kaçar mı hem sultan olan
Böyle bir acayib seyrını gördük.

Zalim Yunan yüz üstüne sürünsün
Kopsun ciğerleri ölmeden görünsün
Asker ve avenesi nabedid olsun
Hınzir ibni hınzir küfranı gördük.

İngiliz kralı o kavmü ekber
Dört yüz beş yüz zıhlı ile sertser
Kaleyi sultana bulmadı zafer
Nice yüz bin bombardumanı gördük.

İnsan ölür ağaç çürür kurulma
Bin beş yüz zıhlıya sen mağrur olma
Nerde kaldı bilmem ol yarım dünya
Yutan derya bahrı ummanı gördük.

Sözde Yunan, İngilizdir esası
Mali Karun gibi yere batası
Camilere koyub zükûr inası
İhrak olan sabi sübyanı gördük

Büyük küçük [1] niyaz eder yezdana
Askerimiz meydan okur düşmana
Allah için hizmet eden vatana
Nice din kardeşi arslanı gördük.

Düşman Haymanaya dediler geldi
Dağü derunumdan yağım eridi
Aynı zaman allah belasın verdi
Nedametle giden . . . . gördük.

---

[1] «Sagir kebri niyaz eder yezdane» diye söylemiş, bunun türkçe olarak ve büyük küçün diye söylenirse nasıl olacağını söyledim; Hah ben de böyle isterim dedi.

Tahammül olur mu bir gecesine
Hayır duam harbin neticesino
O zalimin zulmü işkencesine
Zemin sema ahü figanı gördük.

Şam'adır söyünmez bu dini mübin
Verdi muradımız rabbülalemin
Selâten tüncina sıdkile âmin
Devam eden ehli imanı gördük.

Şanlı ordumuzun serefrazları
Her noktada mevcut en mümtazları
Ulema meşayih naz niyazları
Zikri esma ehli irfanı gördük.

Keşif kollarımız her yanı bekler
Şükrolsun mevlâya geçdi dilekler
Gökden istimdada indi melekler
Enbiya evliya ruhanı gördük.

Mürşidan müridan bilcümle ihvan
Bin bir ihlâs ile daim hacegân
Yakahhar ismini çekdik bir zaman
Tesiri tevhidi mennanı gördük.

Kurra hafız Abdülkadir efendi [1]
Kahrı ada için daima verdi
Beher gün her gece bir hatim indi
Kıraati ehli kuranı gördük.

Baş kumandan telefondan buyurdu
Emri âli üzre toplar kuruldu
Allah Allah nağreleri vuruldu
Sefinei Nuhdan tufanı gördük.

Top bomba mitralyoz sada verince
Bu bir sırrı hüdadır düşün derince
Afyon da tamam üç gün üç gece
Tardü tebid olan düşmanı gördük.

Unutulmaz Dumlupınar kavgası
Azdırdı yunanı şeytan iğvası
Asümana çıkdı tekbir sadası
Bir muazzam harb meydanı gördük.

Hüda emreyledi pirler uyandı
Askerimiz çar köşeyi dolandı

Süngüleri kızıl kana boyandı
Akan seller gibi al kanı gördük.

Dör tarafdan toplar oldu endahat
Olzaman sandım ki kopdu kıyamet
Havfa düşüb edemedi cesaret
Ricat eden zelil yunanı gördük.

Söylesem tükenmez hem binde biri
Bunu söyleyenler düşman esiri
Her nereye kaçdisak Türk askeri
Süngü elinde karşı duranı gördük.

Afyondan sonra oldu perişan
İsmi Ethem Yunanistana kaçan
Bu imiş en fazla islâma düşman
Sureta müslüman mervanı gördük.

Eskişehir Uşak Manisa İzmir
Firar etdi gitdi ol kelbi kebir
On kâfire bir danemiz elverir
Böyle kahraman şahanı gördük.

Aklı fikri olan hayretde kaldı
Süvarimiz her tarafdan kapatdı
Ekserisi kendini denize atdı
Mevci derya gibi galyanı gördük.

Dini Muhammeddir doğru yolumuz
Tehi sanma her tarafda kolumuz
Tahlis olununca Anadolumuz
Memnun mesrur bütün ihvanı gördük.

Ser tacımız Gazi Mustafa Kemal
Cenabı kibriya vermesin zeval
Hamze sahib zaman hem Rüstemi za
Er doğru din doğru merdanı gördük.

Müşir Gazi Kemal paşa muhterem
Umum orduların serdarı ekrem
Ömrün uzun etsin Cenabı kerem
Süyufunda dürrü rahşanı gördük.

Harir atlâs bütün serdiler ipek
İstasyondan şehri Ankarayadek
Yaşa Gazi Kemal paşa diyerek
Şarkdan garbe giden unvanı gördük.

Elharbu hüdatün remzini bilen
Fevzi paşa hazretlerinden öğren
وجاهدو فى سبيل الله diyen
Nar içinde cismi uryanı gördük.

[1] O zaman muharebenin kazanılması uğurunda gecede bir hatim indirdiği için koymuş.

Meclisi mebusan bildim arifan
Dirayet madeni sahibi sühan
نصر من الله و فتح قريب
Hamdolsun nusreti rahmanı gördük.

İsmet paşa gönlümüzde münevver
Dünya vemafiha çekmesün keder
Bu ümmete fedakârlığı yeter
Sabit kadem hubbülvatanı gördük.

Müdafaai millî reisi vala
Kâzım paşa hazretleri bihemta
Versin müradını hazreti mevlâ
Fesahetle şiri jeyanı gördük.

İsmet paşa sulh masasına oturdu
Murahhas ada dilleri durdu
Yunan kıralı vereminden kudurdu
Buldu zevalini ziyanı gördük.

Miralay kaymakam ve binbaşı
Yüzbaşı mülâzım çavuş onbaşı
Kahraman neferler seri sırdaşı
Cümlenizden şazü handanı gördük.

Çekincek sancağı ol Türk askeri
Firdevsi alâda hep şehidleri
Fark edersek men sabre zaferi
Sabrı selâmetde gufranı gördük.

Ol kolsuz kanadsız gazi kardeşler
Rütbei valâda hem vatandaşlar
Ebeveyn gözünden kan ile yaşlar
Akan gece gündüz giryanı gördük.

Düşmana belasın buldurdu felek
Amma çilemizi doldurdu felek
Bir fidanım vardı soldurdu felek
Şehit olan Şevki Şabanı gördük.

Cümhuriyet reisimiz var olsun
Destgiri hem cihanıyar olsun
Münevver gün gibi aşıkâr olsun
Bürcü eşref ahter mizanı gördük.

İnşallah muzafferiyet bizde
Dür kelâmın sat sazını düzde
Sene bin üç yüz otuz sekizde
Nailî Babadan destanı gördük.

Sadi Yaver

KASTAMONUDA HALK İNANMALARI

Halk Bilgisi alanında ötedenberi pek eyi çalışan Kastomonulu arkadaşımız muallim Talât Mumtazın, mecmuamızın 34 üncü sayısında « Kastomonuda Halk İnanmaları » başlıklı bir yazısı çıktığını okuyucularımız hatırlarlar. O yazısında yüz doksan bir madde ile ilişikli halk inanmaları tesbit eden Talât Mumtaz, bu yoldaki çalışmasını, yazısı çıkdıktan sonra bir az daha ilerletmiş ve yeniden yeniye maddeler toplıyarak bize göndermiştir.

Mecmuamızın 34 üncü sayısında çıkan yazısını, küçük bir buroşür halinde de bastıran Talât Mumtazın yeni tasbit ettiği maddeleri bu sayımıza koyarak eskilerine ekliyoruz. Durmadan çalışan arkadaşımızın değerli mahsullerinden daha bir çoğunu sayfalarımıza geçireceğimizi okuyucularımıza adamakla seviniyoruz.

192 — Toprak pislik tutmaz, gecede yedi kere silkinir ve pisliğini kaybeder.

193 — Yayık çalkanırken konuşulursa, ayran geç olur.

194 — Doğacak çocuğun kız veya erkek olacağı evvelden anlaşılabilir : Annenin haberi olmadan aileden biri odanın birine iki minder koyub bunlardan birinin altına makas, diğerinin altına da bıçak koyar. Anne gelip altında bıçak olan mindere oturursa doğa-

cak çocuk erkek, diğerine, yani altında makas olan mindere oturursa kız olur.

195 — Topluluk olan bir yerde gebe bir kadın bulunur ve kadının başına haberi olmadan bir mıkdar tuz konur, bundan sonra kadının elile ilk yapacağı hareket burnuna doğru ise doğacak çocuk oğlan, başka tarafa ise kızdır.

196 — Çocuk daha annesinin karnında canlanmadan evvel, ailenin en yaşlı kadını tarafından dikilen bir takke, bir minderin altına konur ve baba da o minderin üzerinde bir müddet oturursa doğacak çocuk ileride yaramaz olmaz.

197 — Çocuk doğduktan sonra daha ağzına bir şey verilmeden büyük babası tarafından aylardanberi rafda duran ve üzerinin tozu alınmamış olan kuranı kerimin tozlu kabına parmak sürülür ve bu tozlu parmak da çocuğa yalatılırsa çocuk, büyüdüğü zaman hafızı kelâm olur.

198 — Doğan çocuk nazardan kurtarılmak için, doğumunu müteakıp ilk defa yapdığı kakası bir bezin içine konarak üzerine çörek otu ile üzerlik tohumu ilâve olunur. Bu mahlut çocuğun yatak odasının kapısının üzerine asılır.

199 — Lohusayı nazardan korumak için yorgana bir iğne saplamalı ve yan tarafına bir baş örtü içine bir yumurta bir soğan ve sarımsak danesi asmalıdır.

200 — Yeni doğuran lohusayı ziyarete gelen misafirler gittikten sonra çocuk ağlarsa nazar değmiştir. Bunun için bir tas suyun içine ocakda yanan ateşten üç parça alınıp atılarak söndürülmeli ve bilâhara bu kömürlü su çocuğa içirilmelidir.

201 — Gün yarı olduktan, yani vakit öğleyi geçtikten sonra çocuğun kirlenmiş çamaşırları ve bezleri yıkanmaz, yıkansa bile suyu bir yere dökülmez. Çünkü gün yarılanmış ve binnetice eksilmiştir. Onun için çocuğun da ömrü eksilmiş olur.

202 — Çocuk doğduktan yedi gün sonra, göbeğinin kesilen parçası düşünce bu parça bir gül ağacı dibine gömülmelidir. O zaman çocuk hem güler yüzlü olur, hem de sokaklarda gezmekten hoşlanmaz.

203 — Çocuk kırk gün olmadan evvel evden dışarı çıkarılmamalı ve hatta evin bahçesinde bile gezdirilmemelidir. Şayet gezdirilirse cin çarpmaması için derhal gezdirilen yerleri şerbetlemek lâzımdır.

204 — Yeni doğan bir çocuk zerurî olarak odada yalnız bırakılmak istenirse baş tarafına bir masa ve bir süpürge, bir kuran, bir bıçak koymalıdır. Çocuğu bu eşya muhafaza eder.

205 — Lohusa kırk günü ikmal edinciye kadar mahallede, veya başka tarafta gelin olanlarla görüşmez. Çünkü iki kırklı birbirini görürse muhakkak bir hastalık olur.

206 — Çocuk kırkının içinde bir defa mutlak gece sokağa çıkarılmalıdır. Bu suretle çocuk cesa-

retli olmuş olur. Fakat ilk gideceği yer bir âlim evi olursa çocuk da büyüdüğü zaman âlim olur.

207 — Sünnet olan çocuktan kesilen deri parçası, derhal bacanın arkasına asılmalıdır. Ocakdan gelen hararetin tesirile bu deri parçası ne kadar çabuk kurursa, çocuğun da yarası o kadar tez iyi olur.

208 — Gelin, eve ilk girerken kapının eşiğine yağ ve bal sürülürse evde ağız tatlılığı olur.

209 — Açık şemsiye çevrilince fırtına olur.

210 — Yürüme vakti geldiği halde hâlâ yürümiyen çecuğun derhal yürümesi için cuma günü öğle vakti iki ayağı iple bağlanır, ele de bir bıçak alınarak mahalle camiinin önüne götürülür. Camiden ilk çıkan kimseye bu ayakları bağlayan ip kestirilir ve çocuk yürütülerek eve kadar götürülür. Ondan sonra çocuk serbest yürümeğe başlar.

211 — Boyu uzun olan çocuğun başına furun küreği vurulursa artık uzamaz.

212 — Hasta rüyasında ayna görürse öleceğine delâlettir.

213 — Kulak çınlaması, başkası tarafından kendilerinin konuşulduğuna alâmettir. Yalnız sağ kulak çınlarsa lehinde, sol kulak çınlarsa aleyhinde konuşulur.

214 — Kulağının arkasını gören cennetliktir.

215 — Hık tutmak « hıçkırık » başkası tarafından hatırlandığına alâmettir.

216 — Beştaş oynanırsa yağmur yağar.

217 — Kesilmiş saça basılırsa baş ağrır.

218 — Bir kimsenin ayakları üzerinden atlanırsa, o kimsenin boyu kısa olur.

219 — Yemek yenirken biri yemek üzerine gelirse, onu kayin valdesi seviyor demektir.

220 — İlk defa yatılan bir yerde görülen rüya doğru çıkar.

221 — Gurubda çok kırmızılık olursa muharebe olur.

222 — Gece yıldız düşmesi, birisinin öldüğüne alâmettir.

223 — Ezan okunurken minareye bakan iftiraya uğrar.

224 — Parmağında ben olan güzel yemek pişirir.

225 — Cuma günü dikiş dikenin kısmeti bağlanır.

226 — Gözden öpmek ayrılığa delâlet eder.

227 — Örümcek gezmesi bir müjdecinin gelmesine işarettir.

228 — Leyleği uçarken gören ve kendi ayakta bulunan kimse o sene çok gezer.

229 — Kedi elini kulağının arkasına götürürse misafir gelir.

230 — Misafirin ayakkabısına tuz konursa çabuk gider.

231 — Kavga zamanında tırnak birbirine sürtülürse kavga kızıştırılmış olur.

232 — Rüyada ayakkabı giyen sıkıntıda kalır.

233 — Bir eve bir misafir gelir ve çocuğa nazarı değeceğinden şüphe edilirse ayakkabısından bir parça kesilir.

Talât Mümtaz Yaman

SİNOP VE ÇEVRESİNDE SIHHAT HAKKINDA İNANMALAR

II

Dışarılık, uğrama, cin çarpmak, peri kızına tutulmak (Alelumum emrazı akliye ve asabiye): Bu da manevî sebeblerle izah olunan bir hastalıktır. Geceleyin incir dibinden geçmek, kül üstüne basmak, dar aralıklardan geçmek, süprüntülü yerlerden yürümek, siyah köpek üstüne düşmek, sokağa sıcak su dökmek, destursuz türbe, mezar gibi yerlere tebevvül etmek, cin ve perilerin üstüne basarak bunların şerrine uğramak hastalığı doğuran, davet eden sebeblerin en çok izah edilen şekilleridir.

Halk, bu hastalığın doktor ve ilâçla iyileşeceğine kani bulunmadığındandır ki, hasta mutlaka « derin bir hoca » bulunub okuturulmak, muska yazdırmak, kurşun [1] ve şerbet [2] döktürülmek suretile iyi edilmeğe çalışılır. Şukadar ki, bu kabil bir hasta için

[1] Kurşun, bu işte tecrübe sahibi, ocaklı ve izinli ihtiyar kadınlar tarafından alelekser nazarda, aklî ve asabî hastalıklarla emrazı humeviyenin had, hezeyanlı zamanlarında dökülür.

Kurşun dökmenin kendine mahsus bir usulü olduğu gibi bunun için de bazı alat ve malzeme bulunmak şarttır. Keramet, usulden ziyade mezkûr malzemenin kemmiyet ve keyfiyetinde aranılır. Aletler; tava (kurşun eritmeğe mahsus), tas (su koymağa mahsus) ve peştemal (hastanın başını örtmeğe mahsus) dan ibarettir.

Malzemeye gelince : Bilhassa dikkate şayan olub kurşuncunun beraberinde getirdiği bir sepet içine itina ile yerleştirilmiştir. Bunlar da, makas, pıçak, soğan, sarmısak, yumurta, tarak, ufak ayna, ekmek, üç süpürge teli, mum, beş on parça kesme şeker gibi şeylerdir.

Kurşun şu suretle dökülmektedir : Bir kurşun parçası tava içine vazolunur. Bu, mangal veya ocakda izabe edilir. Aynı zamanda tas içine de kâfi mıkdarda su konulur. Eritilen kurşun, tas içindeki suya birdenbire ve « bismillah, benim elim değil, Ayşe Fatma anamızın eli » denilmek suretile atılır.

İlk iki kurşun hastanın peştemel ile örtülmüş olan başında, üçüncüsü de göbeği üstünde dökülür. Müteakiben tekrar eritilen kurşunun ikisi hastanın ayak ucunda, biri de oda veya sokak kapısının eşiğinde dökülür.

Şu suretle kurşun dökmek ameliyesi hitam bulduktan sonra hasta, kezalik üç defa olmak üzere, kapı eşiğinden geçirilir. Tas içindeki suyun bir kısmile hastanın yüzü ve elleri yıkanılır. Sepet içindeki malzemeden birer parçası kurşunlu suyun içine atılır. Ekmek köpeklere, diğer mevat ta üç yol ağzındaki bir köşeye dökülerek cin ve perilere verilir. Köpeğe ekmek verilirken tastaki su birdenbire üstüne atılır. Köpek silkinince, hasta da hastalık veya nazardan silkinirmiş.

Müzab bir halde su içine atılan kurşunun aldığı muhtelif şekillerden hastalık, nazar hakkında bir takım tefeüllerde bulunulur, esbabı izah olunur.

Kurşun döküldükten sonra tas içine beş on kuruş konulmak usuldendir. Bu, kurşuncunun ücretidir. Kurşun dökmenin göstereceği lüzuma göre muhtelif zamanlarda tekrar olunur. Kurşun döktürülmekle hastanın « hafiflediğine » itikat edilir.

[2] Şerbet, bilhassa uğrama, dı-

gerek kurşun ve gerek şerbet dökülmekten bir fayda hasıl olmadığı zaman müracaat edilen iki tedbir daha mevcuttur. Bunlar da [a] hasta evinin, cin, peri bulunduğuna şüphe edilen mahalline bir sofra kurulur. Sofranın üzerine de ekmek ve kül konulur. Eğer külün üstünde bir iz görülürse cin veya perilerin geldiğine ve şu suretle bunların hastayı tuttuğuna, bağladığına hükmolunur. İz, bir hayvan izine benziyorsa derhal bir hayvan kurban edilir. [b] Hasta, türbeye götürülür ve türbenin eşiğine yatırılır, uyutulur. Burada gördüğü rüyaya göre hareket edilir. Türbede kurban ksilir.

Sarılık (yerekan): Bu haslalık ocaktan ve bunu sanat ittihaz etmiş olanlar tarafından kesilmek suretile tedavi olunur.

şarılık, inme namları verilen emrazı akliye ve asabiyede dökülür. Şerbet iki şekilde dökülmektedir: Biri, sureti mahsusada hazırlanan şekerli bir mahlulü okuyub üfledikten sonra dökmektir. İkincisi kurşun döküldükten sonra kurşuncunun sepetindeki malzemeden soğan, sarmısak v. s. gibi mevat tastaki su içine atılarak (şerbet) ihzar edilir. Şu suretle hazırlanmış olan tas muhteviyatı gece saat dört, beşte üç yol ağzına dökülür. Şerbet dökülürken besmele çekilmez, periler kaçarmış, şerbete yaklaşmazlarmış. Yalnız üç defa « ver sağlığımı, al derdimi, biz senin ağzının tadını verdik sen de bizim ağzımızın tadını ver. » denilir. Arkaya bakılmadan ve konuşulmadan eve avdet edilir. Tatlı şerbet müslüman, ekşisi de hıristiyan periler için dökülürmüş. Periler şerbeti içerse hasta iyi olurmuş.

Bunun için, dil altından, lüccamı lisandan ipekli bir iğne geçirilir. Bunun ön tarafında kalan küçük et parçası keskin bir ustura ile kesilib alınır. Bundan sonra kesilen mahal döğülmüş mahlut haline getirilmiş tuz ve sarmısakla uğuşturulur. Oradan sarı bir su akarmış. Bazan, hastanın alnı ortasından, kulağı arkasından da kesilir. Bu tarz ile beraber, bir de hastanın kummetürre'sinden yakı açılır ve işletilir.

Bir hafta kadar hasta tuz ve tuzlu şeyler yemekten menedilir, alelekser piliç kesilir, tuzsuz olarak suyu içirilir ve eti yedirilir.

Sarılıklı bir hasta, sarılığını kestirmekten korkarsa o takdirde (yaban kavunu) nebatının çiçekleri toplanarak güzelce döğülür, sıkılır. Husule gelen mavi bir tülbentten süzülür. Bu su, hstanın avucuna dökülerek hasta suyu vakit vakit burnuna çeker.

Bu tedavilerden başka sarılıklı bir hasta, beline sarı bir iplik bağlanmış olduğu halde içinde bir mıkdar su ve beş on tane iğne bulunan sarı bir tas içine de baktırılır.

Kuduz (daülkeleb): Kuduz tedavisi umumiyetle parpılamakladır. [1]

[1] Parpılamak, halka aid mihanikî tedavi usullerinden biridir. Parpı, kuduza karşı yapılmakla beraber bazan efrencî ve derenî tabiatlı iltihabı azım, unkî iptî adenit, suilkiye -nadiren- verem gibi hastalıklarda da tatbik edilmektedir.

Parpı, ocaklı, izinli eşhas tarafından

Albastı: Albastı, lohusayı ağır basmaktan ibaret olmak üzere tavsif edilen ve humma, hezeyanla müterafik bir hastalıktır. Lohusa yalnız kalmak, lohusa veya çocuğun yıkanan suyunu saçak altına dökmek gibi âmillerle münasebete konulmaktadır.

Tedavisi, mutlaka kurşun, şerbet dökülmek ve okutulmakladır. İlaç tatbik edilemez. Bunu okuyan hoca, hastanın yatağının etrafına kara saplı bir pıçakla daire tersim eder. Ondan sonra okumağa başlar. Hocanın okuması da üç veya yedi gün devameder.

Horoz veya boğmaca öksürüğü (süali dikî): Buna (büyük öksürük) de denildiği gibi Boyabatta (hıcılayık) namı verilmektedir.

Hastaya kırmızı renkte, yani kalaylanmamış yeni bir bakır kaptan su içirirler. Boynuna ufak bir erkek anahtar asarlar. Bununla beraber, al bir bezden beş parmaklı, el resmi de yapılıp hastanın elbisesi arkasına dikilir.

Nazar: İnhirafı mizaç ve huysuzlukla muttasıf ve manevî âmillerle münasebettar bir hastalık olarak telâkki olunur. Halka göre, nazarın ehemmiyet ve tesiri çok büyüktür, binaenaleyh, çocuğa, büyük adama, hayvana, eve, hatta yapılan her hangi bir işe [1] nazar değeceğine, nazarın hak olduğuna itikat edilir. Bilhassa, küçük çocukların hasta olmasına birinci sebeb nazar olmak üere ileri sürülür.

Halkın izahına göre nazar; bazı insanların - ki bunlar aynı zamanda menhus ve meşum şahıslar olarak tanılır - insanda, hayvanda gözü kalması, başkasında olan bir şeyi muhterisane kıskanması demektir.

Koyu mavi gözlü insanların daha çok nazar değdirici oldukları kanaatı mevcuttur. Nazara, çok defa mubalağalı bir şekil verilerek böyle insanların gözlerile bir insanı, bir hayvanı hasta etmek, çattatıb öldürmek, bir binayı yakmak kudretinde olduğuna itikat edilir ve şiddetle tahaffuz olunur. İnsanlara, hayvanlara nazar boncuğu, muskası, tarlaların muayyen bir noktasına ve sırık üstüne bir at kafası iskeleti takmak ve evlere de ya hafız v. s. gibi lavhalar asmak hep nazardan tevakki için ittihaz olunan tedbirlerdir.

---

yapılmak lâzımdır. Hatta, bu pek basit işe eli yatan, fakat izinli olmıyan bir şahsın yapacagı parpılamanın hiç bir tesiri olamıyacağına itikat edilir. Köylerde parpı ocakları vardır.

Parpı, yarım metre uzunluğunda ince ve alastikî bir gül değneği ile hastanın çıplak nahiyesine veya elbisesinin üzerine okuyup üfledikten sonra bir kaç darbe indirmekten ibarettir. Parpı değnekleri de ekse.iyetle ecdattan kalma şeylerdir.

[1] Bir köylünün anlattığına göre, tarlada çift sürerken üzerine gelen bir şahıs « ne güzel çift sürüyorsun » demiş. İki saat sonra köylünün bileğine bir sızı gelmiş ve çifti terketmiş. Köylü, bu şahsın kendisini (nazarladığını) ilâveten söledi.

Nazar değen bir çocuğa, biraz tuz ve biraz soğan kabuğu ile tütsü yapılır veya kızgın bir saca-yağı su içine konulur, çocuk buharına tutulur. Nazar değdirdiği şüphe edilen bir şahsın, haberi olmadan, ayakkabısı bulunarak bir tarafından bir parça kesilir. Bu parça ateşe atılarak dumanı çocuğun beşiği altından geçirilir. Kezalik, nazar değdirdiği şüphe edilen şahsın gizlice evine gidilerek kapısı eşiğinden bir kaç yonga yontulur. Alınan bu yonga parçaları bir kürek içindeki ateşe atılarak çocuğun kezalik beşiği altından geçirilir. Nazar isabet etmiş farzedilen çocuk bu suretle de tütsülenir.

Çocuklara, bilhassa küçük ve güzel olanlara, nazar değmemek için kız ise sağ bileğine, oğlan ise ayak bileğine otuz bir adet küçük mavi boncuk halkası takılır. Omuz başına tek ve iri mavi boncukla, üzerlik, çörekotu, küçük bir altın, al kordela ve bazan kaplumbağa yavrusu iskeletinden ibaret (nazarlık) asılır.

Çocuk öksürükleri : Sebebi soğuk algınlığıdır. Tedavisi bir gazetede toplu iğne ile kırk bir delik delinir. Kâğıt ısıtılarak çocuğun göğsüne tatbik olunur. Bu şekil, alelumum hafif bronşit öksürüklerine ve bazan (bire bir) diye göğüslü hastaya karşı da bir tedavi tarzı olarak yapılır.

Çocuk karın ağrıları : Sancılar temadi edince çocuk çeyreklenir. [1] Toprak bir tavanın, veya çanağın dış taraf dibinde (hindistan cevizi) ezilip çocuğa mama halinde azar azar yedirilir. Bu şekil bilhassa nevzatlarda karın ağrısı olmadan evvel de tatbik olunmaktadır ki, bu suretle ağrı ve sancıların önüne geçilmek esası gözetilir.

Kurşun ve pıçak yaraları (cüruhu nariye ve katıa): Bu kabil yaraların tedavisinde (a) yara üzerine ayva çekirdeği veya yaprağı sarılır. (b) Yara biraz takayyüh edince o zaman balmumu, zeytin veya iç yağı, göztaşı ve saireden mürekkep bir pomatla paçavra kırıntılarından tiftik yapılarak fitil tatbik olunur, pansuman yapılır.

Kıkırık (nevzat boyun tiki) : Kırklı ve daha büyük çocukların aleddevam boynunu oynatmasile muttasıf bir tiktir. Tedavisi (kız oğlan kız) bir gence üç gün, yedişer defa (ikra bismi) suresini okutmalıdır. Bununla beraber, nevzadın kuyruk sokumundan kan da aldırılır.

Kırnapcık (dahamei levzetan) : Bunun için yedi tane hünnap kaynatılır. Meyva kısmı yedirilir, çekirdekleri de, kezalik yedi tane, zeytin ile birlikte döğülür, bir merhem yapılır. Bu merhem - hançere kısmı müstesna - boyunun yan taraflarına sürülür.

---

[1] Çeyreklemek; çocuğun sağ kolunu, sol kolu, sol kolunu da sağ kolu üzerine üç defa getirmek, müteakiben yüz üstü yatırılarak kezalik üç defa sağ elini sol ayağı, sol elini sağ ayağı uclarına dokundurmaktan ibarettir.

ISTANBULDA HALK ZANAATLARI VE MESLEKLERİ

Irgatlık

Toprak ve yapı işlerinde sanatkârların yardımcı diye yanlarında çalışdırdıkları kimselere evvelce ırgat denirmiş.

Bu tabir Balkanlarda, Rumelideki zürra, inşaat ustaları tarafından elan söylenmektedir. Bu tabiri oralardan gelen muhacır Türkler getirmiştir.

Gün dokunması, güneş vurması (teşemmüs): Buna (hava çalması) da derler. Tedavisi, müteşemmisin sırtına sarmısaklı sirkeye batırılmış gömlek giydirmekledir.

Mubarek, Hıyarcık (hıyarcıl) : Ecdattan kalma miras tavasının altındaki isten alınarak mahalli marufun üzeri dairenmadar ve şu ┼┼┼┼ şekilde yazılır. Yazıldıktan sonra kenarlarına kezalik çepe çevre noktalar yapılır ve (kefereti budur) denilir. Şayet, salatalık vakti ise bir hıyar çekirdeği alınarak (emi, semi) budur diye bağlanır.

Dişeti ufuneti (iltihabı lüsye) : Bu hastalık için şap, çıra ve iki adet paslı çivi, bir arada olarak, suda kaynatılmalıdır ve bu su ile gargara yapılmalıdır.

Havale : Çocuk, bu hastalığa tutulduğu farzedilen yerde, kiren çivisi ile çivilenir. Çocuğun beline balık ağı bağlanır, boy muskası yazdırılıp boynuna takılır.

M. Şakir Ülkütaşır

Anadoluda yalnız ziraat işlerinde çalışan kimselere yanaşma ve inşaat işlerinde çalışana da rençber denirse de Samsun havalisinde alelumum toprak işleri ile uğraşana rençber derler.

Irgat kelimesinin Istanbul telaffuzunda mukabili işçi, ameledir.

Irgatlık bir meslektir. İşçilere atfen söyleniyorsa da yalnız toprak işlerinde çalışanlar bu ismi taşır.

Bamyacı, bostancı, ekinci, afyoncu gibi kimseler yanında çalışan işçilere ırgat denildiği gibi, inşaat işinde çamur, harç karıştıran, bunları sırtında taşıyan, bu işte toprak kazan kimseye de (muhacirler tarafından) ırgat deniliyor.

Irgat, işinin nevine göre alet taşır, mamafih ekseriyetle kullandığı aletler şunlardır:

Çapa, bel, kazma, orak, tırpan.

Duvarcılık

Tarihden önce başladığı rivayet edilen bu sanat zamanla tekemmül etmiş ve her tarih devresinde ehemmiyet kesbetmiştir. Zamanımızda bu sanat başlıbaşına yaşıyor. İnşaat işlerinde mimarların ilk dayandığı sanat duvarcılıktır.

Duvar; binaların etafını yükselten kısımlara denildiği gibi, bahçe, tarla, mezarlık gibi yerlerin muhitinde yükselen taş, tuğla istiflerine de denir.

Duvar; kuru taş, tugla, çimen-

Celeblar hayvanları yürütene, todan yapıldığı gibi alelade çamur ve kireçli harçların ilâvesi ile yine taş ve tuğladan da yapılır.

Duvarın amudî vaziyetini, harcın mıkdarını tayin ve temin edene duvarcı ustası, ustaya yardım edene ırgat, amele, işçi, rençber denir.

Duvarcılıkda kullanılan aletler şunlardır:

Şakul - Duvarın amudî vaziyetini kontrol eder.

Duvarcı tesviyasi - Ufkî vaziyetini kontrol eder.

Çekiç - Küçük taşları kırar.

Balyoz - Büyük taşları kırar.

Mala - Harç atan, sıva yapan alet.

Metre - Duvarı ölçen alet.

Çapa - Çamur karıştıran alet.

Kazma - Sert toprakları kazan, temel açan alet.

Demir kalem - Taşları tesviye eden alet.

Keser - Duvarın ahşap kısmı için kullanılır.

Kalbur - Kum eleyen alet.

Tekne - Kireci süzmede kullanılır.

Kullanılan malzeme isimleri ve tabirler :

Kuru duvar - Taş, ağaç (direk), tuğla.

Çamur duvar - Taş, ağaç (direk) ve tuğla aralarında çamur olan duvar.

Harçlı - Aynı malzemeye kireç ve kıtık ilâvesile yapılır.

Beton - Çimento, çakıl, kum, demir çubukla yapılır.

Celebcilik

At, eşek, öküz, manda, inek, koyun, keçi gibi hayvanatı alıp satanlara celeb ve bu adamların sanatına de Celebcilik denir. Tarihçesini bileni bulamadık. Ancak 80 senedenberi sanat bu nam altında yaşamıştır ve yaşamaktadır.

Haynavat hakkında celeblerin kullandıkları tabirlar şunlardır:

Marya - Dişi koyun.

Buruk, idiç - Husyeleri çıkarılmış hayvan demektir.

Buzağı, düve - İnek yavrusu.

Malak, palak - Manda yavrusu.

Sıpa - Eşek yavrusu.

Hayvanatı feresiyeye aid renk isimleri:

Doru - Açık, koyu kestane renk

Al - Kırmızıya yakın »

Yağız - Siyah »

Kır - Beyaz, renkli

Sincabı - Fare renginde

İnek ve, öküzlerde [boz (kül renk), siyah, sarı, beyaz] isimlerini alır.

Hayvanların alâmeti farikalarına ve nışanlarına aid tabirler:

Beygirlerde :

Yıldız - Alnında ufak beyaz tüy olursa.

Hilâl - Alnında münhani » » olursa.

Kartopu - Alnında yuvarlark beyaz tüy olursa.

Çapraz - Mukabil ayaklarde beyaz tüy olursa.

Kilitli - Dudakları beyaz olursa.

Celebler hayvanları yürütene sürücü, çoban, süvari olanlara binici, atı yanında yürütürse o at yedektedir derler.

Celebler yurdun her hayvan olan vilayetine dağılmak suretile satın aldıkları diri hayvanatı çoban ve sürücülerle piyasa buldukları vilâyet merkezlerine veya panayırlara götürerek ya elden simsarlara (komisyoncu) veyahut kasablara satmak suretile icrayi ticaret etmektedirler.

Ciğercilik

Koyun, keçi ve sığırların ciğerlerini satanlara ciğerci ve bu sanata ciğercilik denir. Fakat ciğercilik bugün başlıbaşına bir sanat halinden çıkmıştır. Sakatçılık sanatının bir şbesi olmuştur.

Sakat , koyun, keçi, sığır gibi hayvanların baş, ayak, bağırsak, işkembe, ciğerlerine denir . Bu işlerle uğraşanlara da sakatçı ismi verilmektedir. Bu kısımdan yalnız bağırsakçılık ayrı bir sanat halini almıştır ve memleketimizde, bilhassa İstanbulda hususî imalâthanelerde işlenib tuzlanmakta ve ecnebi memleketlere satılmak üzere teneke ve fıçılara yerleştirilmektedir.

Sakatlar mezbahada Belediyenin nezareti altında temizlenib satıcılara sakatçılar tarafından satılır ve piyasaya arzedilir.

Sırf ciğer satan dükkân olmadığı gibi ciğerlerin işlenib başka bir hale ifrağı suretiyle de satışı mevcut değildir.

Bu işlerle meşgul insanlar mutlaka ciğer ve diğer teferruatiyle de uğraştıklarına göre hepsinin ismi sakatçı ve sanatları da sakatçılktır.

Kullanılan aletler şunlardır : tezgâh, çengel, masat, pıçak, körük, teldolab.

Dericilik

Evvelce iptidaî halde olan bu sanat memleketimizde, halen tekemmül etmiş vaziyettedir. Anadoludaki basıt imalâthaneler bilhassa av hayvanlarının derilerini kısmen kokmadan vikaye için faaliyette ve İstanbul (Yedikule, Sütlüce) deki fabrikalarda bu deriler islâh edilmektedirler.

Dericilik sanatı , saraçlık, terlikçilik, kunduracılık sanatlarına ait istenilen derileri ihzar eder.

Büyük, küçük bütün hayvanattan çıkarılan deriler ameliyat gördükten sonra ayrı ayrı isim alırlar :

Vidala - İnek, at, katır derilerinin ıslâhından sonra aldığı isimdir ki saraçlıkta eğer gibi kaba işlerde kullanılr.

Rogan - Aynı hayvanattan çıkar, rengi parlaktır.

Glâse - Ulak, keçi derisidir.

Sahtiyan - Aynı hayvan derilerinin fazlaca ıslâhı ile elde edilir.

Meşin - Koyun derisinden ve zayıf kısımlarından ayrılan en ince derilerdir ki kunduracılık, terlikçilikte çok kullanılır.

Tabirler

Tabak (debbag) - Derileri işliyen.

Tabakane - Derilerin işlendiği yer.

Tabaklanmış - İşlenmiş deri.

Yolmacı - Deriyi soyan, yolan.

Leşçi - Derinin pisliklerini ayıklayan.

Nöbetçi - Teknede pişirenlere derler.

Aletler :

Kireç kuyusu - Derilerin atıldığı yer.

Işkı - Deriyi soyan.

Açkı ağacı - Deriyi açmak için kullanılan üstüvane şeklinde bir ağaç.

Silindir - Deriye şekil verir.

Baraban - Deriye devridaim yaptıran alet.

Çarıkçılık

Ham köseleden yapılıp köylülerin ayaklarına giydikleri, ip ve sırımla bağladıkları ayakkabısına çarık ve bu sanata çarıkçılık denir. Köylüler çarığı, çamurlu yollarda, tarlalarda bilmecburiye giyerler. Topuksuz düz altlı ve hafif, ucuz olmasından diğer ayakkablarına tercih ederler. Köylüler kestikleri öküz, manda derilerini temizliyerek tuzlarlar ve şap atarak beyazlatırlar ve duvarlara gererek kuruturlar, sonra keserek ayaklarına göre uydururlar, ön ve arka taraflarını dikerek çarık haline sokarlar. Şehirlerde bunları yapanlara çarıkcı denir. Çarıkcılar hayvan derilerini (gönlerini) muşta ile döğerek metin bir hale sokar, muhtelif şekillerde çarık yaparlar. Bu sanat bütün vilayetlerimizde köylülere mahsustur.

Çarıklar her vilâyet halkının tabiat ve zevkine göre biçimlerini değiştirir:

1 : Kapaklı çarık.
2 : Sırımlı »
3 : Tokalı »

Çarık biçene usta
Kalıba vurana kalfa
Dikiciye çırak

denir.

Bu sanatta kullanılan aletler :

Zımba - Yuvarlak delik açar

Yaracak - Uzun » »

Muşta - Gönü döğer

Bıçkı - Gönü keser

Bız, tığ - Diker.

Sırım - Gönden çıkarılmış ince ip halinde şerit.

Kalıp - Çarığa şekil verir.

Tezgâh.

Bakkallık

Evvelce kantariyecilik namile şumullü bir sanat varmış. O zaman kantariye denilince zahirecilik, unculuk, bakkallık anlaşılırmış. Bu hal 1324 senesine, yani meşrutiyet ilânına kadar devam etmiş ve bilhassa o zamanlarda da kantariye şirketleri yapılarak sayılan şeyler mezkûr şirketlerce satılıyormuş. Yirmi senedenberi kantariyecilik şubelere ayrılmış ve unculuk, zahirecilik bakkallık, yağcılık, konservecilik makarnacılık v. s. hep birer ayrı sanat olmuştur.

Bu gün bu sanatlar memleketimizde tekemmül etmiş vaziyette yaşamaktadır.

Bakkallık, bu günkü vaziyetile, müstahzar emtiayı alıb satar.

Bu günkü bakkal, çeşit itibarile çok zengin ve sırf yiyecek emtiayı değil, muhıtinin bütün ihtiyacatını temin edib satandır. Sermayedar bir bakkal yukarda sayılan sanat şubelerinin mallarını sattığı gibi, hırdavatcılık, nalburluk, tuhafiyecilik eşyasını da kısmen satar vaziyettedir. Bakkallık sanatı genişlemiştir. Pratik bakkalın mesaisi artık netice vermiyor.

Bu günkü bakkal her sanat işlerinden haberdar olmak mecburiyetindedir, kendi emtiasının firasını, veznetmesini bilen kimse olmuştur.

Bakkallıkda müstamel tabirler:

Salamura: Tuzlu su olub peynir, balık, zeytin salamurası isimlerini alır.

Çimen - Pastırma salçası.

Tezgâhtar - Mal satan, mal tartan kimse.

Çırak - Müteferri yardımları yapan.

Özlü - Islandığı zaman alâstikiyet gösteren unlara karşı söylenir

Kırıklı - Tanesi kırık hububatta kullanılır.

Çubuk, tel, kesme - Makarna ve unlu emtiada kullanılır. [çubuk makarna, telşehriye gibi]

Küp - Tane, kesme şekerede kullanılır.

Acımış - Acı yağlarda kullanılır.

Pörsük - Buruşuk limon v. s. de kullanılır.

Çirkli - Yiyecek emtiaya karışmış uzvî veya gayrı uzvî maddeler.

Püskül - İyi pişirilmemiş adî sabunların bıraktığı elyaf.

Peştemallık : Bir dükkânın devri esnasında verilen hava parasına denir.

Bu tabirin aslı şudur :

Vaktile sanatkârlar bir çırağı usta haline soktular mı, ona esnaf muvacehesinde beline peştemal bağlayib merasim yaparlarmış.

Halen eski esnaflar eski bir dükkânı birine verirken onu çirak edeceğiz, onun için peştemallık isteriz diyorlar ve bu tabiri kullanıyorlar.

Aletler:

Ölçek - Litre, mayiat ölçüleri.

Terazi, baskül, kantar - Tartı aletleri.

Tezgâh - Paket, terazi yeri.

Kaşık - Yağ ve hububat alınan alet.

Şiş - Çuvaldaki emtiadan örnek çıkaran alet.

Kepçe - Mutfak kepçesi, yağ işinde kullanılır.

Tulumba - Fıçı boşaltmada kullanılır.

Manivelâ - Kantarla mal tartmada kullanılır.

Huni - Mayiatı kaba boşaltma işinde kullanılır.

Anahtar - Şişe, konserva kapakları açan alet.

Çuvaldız - Çuval iğnesi.

Yağdanlık - Zeytinyağı koymağa mahsus kap.

Arabacılık

Kara nakliyatında kullanılan vesaiti yapan sanatkârların sanatıdır. Bu sanat evvelce yük ve binek ara-

balları yapma işinde ileri gitmişse de elli sene evvelinden itibaren (kupa, payton, tenezzüh, yük arabaları) yapmağa inhisar etmiş ve makinelerin memleketimize girdiği tarihten itibaren de sanat ehemmiyetini kaybetmiştir. Halen yolları iyi olmıyan yerlerde işliyen bırıçka(dört tekerlekli iki yaylı tek atlı araba) ve lüks tenezzüh ve yük arabaları yapılmaktadır. Bu sanatın bugünkü hali tamircilikten ibarettir. Arabacılar işlerini demircilikle birleştirmişler ve ıhtisaslarını bu müşterek işte artırmağa başlamışlardır. Araba koşanlara ve araba sahiplerine de arabacı denilmekte ise de bu bir sanat değildır. Araba koşanlara sürücü denılıyor.

Sanatın şubeleri :

Araba İmalcısı.

» Marangozculuğu.

» Demırcılıği.

» Boyacılığı.

» Madencılıği.

» Döşemecılıği.

Sanatkâra Usta

Yardımcıya Kalfa denir.

Aletler:

Örs - Demir dövmeğe mahsustur.

Küskü, keski - Demır kesen alet.

Balyoz - Demir döven alet. [Bu kelimenin aslı varyosdur. «Var» gel, «yoz» ıptidai şekil, madde, cisim manasınadır.]

Çekiç - Muhtelif boyda.

Kıskaç - Kızgın demirleri tutmak için alet.

Zımba - Demir delmeğe mahsustur.

Baskı - Sıcak demire yuvarlak şekil verir.

Bıçkı, testere - Tahtaları ayıran aletler.

Rende - Tahtaları tesviye eden alet olup (yuvalı, düz, toparlak, köşeli, planya) isimlerini alır.

İşkı - Tahta kenarlarını yontar.

Zıvana - Delik, köşe açan alet.

Torna - Bu alet ahşaptır, arabanın başlık kısımlarını yapar.

Oluklu kalem

Mihangir - Çite çıkartmağa mahsustur.

A. Naşi

SOHBETLER VE GEZEKLER

Anadolu ve Rumelinin türlü türlü yerlerinde kış ve yaz sohbetler ve gezekler yapılır. Yaşama metotlarımızdaki büyük değişiklikler eskiden kalmış bu ata armağanı sohbet ve gezekleri ortadan kaldıramamışdır. Vakit vakit toplanıp eğlentiler yapmak, hayatın artan güçlükleri karşısında dertlerimizi unutmak, birbirimizi görerek konuşmak, yarenlik etmek, eğlencelerle avunmak, gülmek, oynamak, tatlı bir kaç saat, vakit geçirmek belli başlı ihtiyaçlarımızdandır. Yiğit Türk, güzel iş yapmasını bildiği kadar güzel eğlenmeği de bilir. Eski atalarımızın şölen eğlenceleri bunun en güzel örneklerinden biridir. Eski dinî ayinlerin eğlenmek ihtiyacından doğduğunu söylersek

hiç de hakikata aykırı bir şey yazmamış oluruz.

Medenî hayat ve muaşeret usulleri şimdi ulu orta bir çok münasebetleri kaldırmış, yerine kaideli ve disiplinli usuller koymuşdur. Balolar, ziyafetler, senebaşı eğlenceleri, yıl dönümleri ve daha birçok toplantılar medenî hayatın ortaya atdığı ve ülkemize getirdiği eğlence vasıtalarıdır. Bütün bu eğlenceler bir kaide altında ve daha evvelce hazırlanmış bir porğram çevresi içinde yapılır. Fakat halkımızın asıl kendi kendilerine yapmakda olduğu sohbetler ve gezekler vardır ki bunlar ulusal varlığımızın topluluğa değer verdiğini gösteren eski eğlencelerin birer örneğidir. Oyun ve musiki de bu ihtiyaçdan doğmuşdur; sosyoloji bu yönden folklora çok yardım eder. Tarihlerimizde, seyahatnamelerimizde zaman zaman yapılan eğlenceler hakkında güzel parçalara rastlarız. Evliya Çelebi seyahatnamesinde bize güzel nakillerde bulunur. Ahiler teşkilatı Türk tarihinin sevgi, toplantı, yardım, eğlence faslıdır. İbni Betuta bunlardan ne güzel bahseder.

Kışın evlerde, yazın bahçelerde olan toplantıların kendilerine göre özellikleri (hususiyetleri) vardır. Lâkin bu toplantılar ne kadar candandır. Hatırası silinmiyecek günlerdendir. Gezek ve sohbet umumiyetle kış toplantılarına verilen bir atdır.

Fakat bazı yerlerde meselâ Ispartada kış toplantılarına gezek, yaz toplantılarına sohbet derler. Gezekler evlerde, sohbetler, bağ, bahçe ve mesirelerde yapılır. Balıkesirin Dursunbey kazasında da yaz ve kış yapılan eğlencelere sohbet derler. Bu yazımızda biz çok dikkate şayan bulduğumuz ve eski Ahiler teşkilatından arta kalmış sandığımız Dursunbeydeki sohbet âlemlerini yazacağız .

Dursunbey, Balıkesir vilayetinde bir kaza merkezidir. Dağlar, ormanlar arasında sıkışıp kaldığı için halk ananelerini bugünedek azçok koruyabilmişlerdir. Dursunbeyin havası, suyu, halkı çok güzeldir. Ormanları, hele Alaçam ormanları Türkiyemizin en büyük ormanlarındandır. Dursunbeyin pıçakcılığı, tabaklığı meşhurdur. Kasabada güzel meyvalar yetişir, mesire yerleri, hele Suçıkdığı diye anılan yer pek güzeldir. Kasabanın tarihce de bir değeri vardır. İçinde Roma devrinden kalma bir kale harabesi ve Selçuk eserleri, Karesi oğlu eserleri vardır.

Balıkesir - Kütahya şimendiferi Dursunbeyin hemen hemen beş altı kilometre aşağısından geçer. Bu kaza merkezinde Selimağa köyü taraflarında (Kültüryeri) diye anılan mühim bir yerde vardır.

Dursunbeyde sohbetler kışın yapılır. Mamafih yazın mesire yerlerinde yapılan eğlence ve toplantılara da sohbet derler. Bahar, yazın yapılan sohbetler (Karaman alanı) yerinde yapılır. Eskiden burada çadırlar kurulur ve on gün

kalınırmış, sohbete gidenlerin hepsi bir cins elbise giyermiş.

Kış yaklaşmadan önce sohbetin ana yasasını kurmak için (kanlı pilav) diye arifane - katışma suretile - bir yemek, yani ziyafet verilir ve burada sohbetin ne yolda ve kimlerle yapılacağı kararlaştırılır. Sohbetin esasları şunlardan ibarettir.

1 — Sohbete ortak olanlara (ahbab)

2 — Sohbetin toplandığı yerlere (barana)

3 — Sohbeti idare edecek olan adama (barana başı) derler ki bir kış mevsimi için seçilir. Bunlar iki kişiden ibarettir ve sohbete iştirak edenlerin en yaşlılarıdır ki birisi reisdir.

4 — Sohbet çavuşu. Bu barana reisinin icra vasıtasıdır. Sohbet efradının hal ve gidişlerini kollar.

5 — Her sohbet efradı başına veya göğsüne kendi alâmetlerini takarlar, bu ya bir çiçek veya bir ottur. Bunlar altın varakla birlikde takılır.

6 — Barhanadan sır çıkmaz.

7 — Barhanaya barhane başının iznile bir defaya mahsus olmak üzere konuk kabul edilebilir.

8 — Sohbet nerede yapılacağı hakkında sohbet efradının söz söylemeleri yasakdır.

9 — Baranada yolsuzluk edenler hakkında cezalar verilir.

10 — Barhanaya kabul barhananın kararile olabilir. Bunun için ilkin (Barana başı) na baş vurmak gerektir.

11 — Sohbetler içtimaî disipline göre kurulu olduğu için yaş meselesi her şeyden önce göz önünde bulundurulur. Bundan ötörü:

A — Yaşlılar.

B — Orta yaşlılar.

C — Gençlerin ayrı ayrı sohbet teşkilâtı vardır.

12 — Sohbet ahbabları birbirini saymağa, birbirine yardıma mecburdurlar.

Sohbetler çokluk salı günü akşamı yapılırsa da cuma akşamı veya başka gecelerde de yapılabilir.

Sohbetde içtimaî disiplin. - Sohbet efradı evvelce kararlaştırılmış yerde akşam namazından sonra toplanmağa başlar. Barhanada barana başı yemek yemeden evvel çavuşu çağırır, bu sohbetin resmen teşekkül etmiş olduğunu gösterir. Bu sırada herkes diz üstü oturur, barana başı çavuşa yedi gün içinde olub biteni anlatmasını buyurur. Çavuş bildiklerini söyler ve kabahatli olanlaırn suçlarını ısbat etmek üzere şahitlerini de gösterir. Her uygunsuzluk bir suçdur. Eksik mal satmak, komşusuna kötülük etmek, döğüşmek, hükûmete karşı çekmek, ailesine kötü muamelede bulunmak, kumar, içki, yalan söylemek birer suçdur.

Barana başı suçluya suçunu neden yaptığını sorar ve mahkemelerde olduğu gibi dava görülür. Sohbetlerde verilen ceza üç türlüdür:

A — Küçük ahbablar için birinci ceza dayakdır.

Büyük ehbablar için para cezasıdır. Bu cezalar yemekden önce hemen tatbik edilir.

B — İkinci nevi ceza sohbetlerden muvakkaten kovulmakdır. Ku-

mar, fazla içki, iftira, hırsızlık bu cezayı verdirmeğe elverir.

C — Namussuzluk, adam yaralamak ve öldürmek, fitne ve müzevvirlik en büyük cezayı, yani üçüncü nevi cezayı verdirecek sebeplerdendir. Sohbetde suçlunun suçunu çavuş gizlice barana başının kulağına söyler. Yemek bitib oyunlar bittikden sonra kısa bir muhakeme ve müdafaa yapılır.

Eğer suç belli olursa barana başı çalgıcıları yanına çağırır, çalgıcıların barana başının yanına gelmesi suçlunun sohbetden büsbütün kovulacağını gösterir. Çalgıcılar çalgılarını çalarken ev sahibi de bir kaç çıra yakar. Sonra sohbetdeki bütün ahbaplar başda barana başı ve çavuş olmak üzere ayağa kalkarlar ve suçluyu dışarıya atarlar. Bir daha o adam ne o sohbete, ne de başkalarının bir sohbetine girebilir.

Sohbetler halkın bu suretle ahlak ve hayatları üzerinde tesirler yapar ve bunun içindir ki halk sohbetlere büyük bir değer verir.

Sohbetlerde zenginlik, yoksulluk farkı yokdur, her kese yaşına göre yer verilir, terbiye ve erkân meselesi çok mühimdir.

Sohbetlerden diğer sohbetlere ziyarete gidilebilr. Fakat ziyarete gidenlerin sayısı iki kişiyi geçemez, gelen ziyaretcilere sohbetlerde akranları yer gösterirler. Bunlar sohbetin oyunlarına girebilirler. Kendilerine her türlü ikramda bulunulur, fakat ziyaretciler yabancı sohbetlerde bir saatden artık kalamazlar.

Yukarıda da yazdığımız gibi ziyaretcilerin geleceği daha önceden barana başına söylenmiş ve müsaadesi alınmış olmalıdır.

Sohbet eğlenceleri. — Sohbetler gece yarılarına kadar sürer, sabahadek sürenleri de olur. Sohbetlerde oyunlar oynanır, çalgılar çalınır, türküler, şarkılar söylenir.

I — Sohbetlerde oynanılan oyunlar :

A — Zekir denilen yüzük oyunu.

B — Zeybek ve diğer millî oyunlar.

C — Fincan oyunu, Cicoz denilen yüzük oyunu.

D — Tavla, domino (kumar olmamak şartile)

E — Derdim var oyunu.

Bu oyunda herkes bir çiçek adı takınır, birisi söze başlar.

— Derdim var, diyerek elindeki yüzüğü veya mendili birisine atar. Yüzük veya mendil atılan adam sorar:

— Kimden? Derdim var diyen söz gelimi karanfilden diye karşılık verir, hemen kranfilin adını takınan adam kimden diyen adamın yerine oturur, kimden diyen adam da karanfilin boş bıraktığı yere gider. Bu suretle herkes yerini değiştirmiş olur. Falso yapanlar oyun dışına çıkar.

Muhtelif esnaf oyunları oynanır.

Hikâyeler, masallar, söylenir, memleket ahvaline dair yarenlikde bulunulur.

II — Sohbetlerde söylenilen türkü ve çalınan çalgı :

Çalgı olarak ut, keman, saz, cura,

def düdük, kemençe gibi çalgılar çalınır. Mahallî halk türkülerinden türlü türlü türküler söylenir. Manilerle veya türkülerle ertesi hafta kimin sohbet yapacağı bildirilir. Sohbet türküsü şöyledir :

Bizim mahalle hocası
Okutur ebcet hecesi
Gelecek pazar gecesi
Sevdiğim bir ol
Sardığım bir ol
Nakarat
Olacak sohbet senindir
Senindir gerçek senindir.

Elmayı nazik soyarlar
Altın tabağa koyarlar
Korkarım evden kovarlar
Sevdiğim bir ol
Sardığım bir ol
Nakarat

Papuçcular muştası
Karşısında ustası
Kabak Ali baklava hastası
Sevdiğim . . . .
Sardığım . . . .
Nakarat

Turnam gelir katar katar
Gök yüzünde hava satar
Şabanlarlı Gözaçıcı [1]
Türkü söyler göbek atar
Sevdiğim . . . .
Sardığım . . . .
Nakarat

Uzun çarşı başdan başa
Keklik seker taşdan taşa
Kadem ola Rahmi paşa
Sevdiğim . . . .
Sardığım . . . .
Nakarat

Eşeğim gelir odundan
Yahnisi koyun budundan
Dolması yenmez tadından
Sevdiğim . . . .
Sardığım . . . .
Nakarat

[1] Memleket türküleri diye Halk Bilgisi haberlerinde yazdığım türkülerden birinde Şabanlar köyünden bu Göz acıçı hakkında bildiklerimi not halinde arzetmişdim.

Uzum çarşı çamur olur
Baklavalar hamur olur
Sohbet sahibi gâvur olur
Sevdiğim . . . .
Sardığım . . . .
Nakarat

Kızıl üzümün turşusu
Yüzüne vurvmuş ekşisi
Kasab Nurinin has komşusu
Sevdiğim . . . .
Sardığım . . . .
Nakarat

Kır atıma vurdum agça
Serhad sana olur sana paşa
Bir ol bir ol
Kadem kadem ola
Fahri paşa
Bir ol bir ol
Geçmiş geçmiş olsun Ali paşa...

Bu suretle gelecek sohbetin Fahri isimli bir adamın evinde yapılacağı ve akşamki sohbetin de Ali adlı adamın evinde yapılmış olduğu anlaşılır.

Bu sohbet âleminin bu gün ekonomi ve ictimaî yaşamamızdaki değişiklikler yüzünden gevşemiş olduğuna kuşku yoktur. Bu âlemler salt erkekler arasında yapılıyordu. Kadınlar kendi aralarında toplanıyorlardı. Kadın erkek farkının ortadan kalkması ve hayat yollarımızın değişmesi bu atalardan kalma göreneği başka kalıplara dökecektir.

Yalnız şurasını hiçbir vakit unutmamalıdır ki Türk halkı ötedenberi topluluğa değer vermiş ve insanca eğlenmeği bilmiştir. Bu eğlentilerde en esaslı nokta saygı, ağırbaşlılık ve sınıfsızlık olmuştur.

Dursunbeyde yapılan bu sohbet âlemlerile Ahilerin teşkilâtı arasındaki benzerlik ulusal göreneklerin halkın ruhunda ne kadar derin ve silinmez izler bıraktığını göstermeğe elverir folklor varlıklarındandır.

Hikmet Turhan Dağlı